

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum uitium sit peius, quàm actus uitiosus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ut Tull. ibidem dicit, est habitus, aut affectio animi A
in tota uita inconstans, & a seipsa dissentiens. quod
quidem inuenitur etiam absque morbo uel egrotatione,
ut pote cum aliquo ex infirmitate, uel ex passionem
peccat. unde in plus se habet uitium, quam agrotatio
uel morbus: sicut etiam uirtus in plus se habet,
quam sanitas. nam sanitas etiam quaedam uirtus opponitur
in 7. Physi. & ideo uirtuti conuenientius opponitur
uitium, quam agrotatio uel morbus.

ARTICVLVS III.

Utrum uitium sit contra naturam.

AD SECVNDVM sic proceditur. **B**
dicitur. Videtur, quod uitium non sit contra naturam. Vitium enim contrariatur uirtuti, ut * dicitur est: sed uirtutes non sunt in nobis a natura, sed causantur in nobis per infusionem, aut ab habitu dicitur, ut * dicitur est. ergo uitia non sunt contra naturam.
¶ 2. Præ. Ea quæ sunt contra naturam, non possunt assuescere, sicut lapis nunquam assuescit ferri sursum, ut dicitur in 2. * Eth. sed aliquid assuescit ad uitia, ergo uitia non sunt contra naturam.
¶ 3. Præ. Nihil quod est contra naturam, inuenitur in habitibus illam naturam, ut in pluribus: sed uitia inueniuntur in hominibus ut in pluribus, quia sicut dicitur Matt. 7. Lata est uia, quæ ducit ad perditionem, & multi uadunt per eam. ergo uitium non est contra naturam.
¶ 4. Præ. Peccatum comparatur ad uitium, sicut actus ad habitum, ut ex supra dictis patet: sed peccatum diffinitur esse dictum, uel factum, uel concupitum contra legem Dei, ut patet per * Aug. 22. contra Faustum; lex autem Dei est supra naturam. magis ergo dicendum est, quod uitium sit contra naturam.

RESPON. Dicendum, quod sicut * dicitur est, Vitium uirtuti contrariatur: uirtus autem uirtutis cuiusque rei consistit in hoc, quod sit bene disposita secundum conuenientiam suæ naturæ, ut * supra dictum est. unde oportet, quod in qualibet re uitium dicatur ex hoc, quod est disposita contra id quod conuenit suæ naturæ, unde & de hoc unaquæque res uituperatur. a uitio autem nomen uituperationis detractum creditur, ut * Aug. dicit in 3. Deliber. arbit.

Sed considerandum est, quod natura uniuscuiusque rei potissime est forma, in quam res specie sortitur. homo autem in specie constituitur per animam rationalem. & ideo id quod est contra ordinem rationis, proprie est contra naturam hominis, in quantum est homo. quod autem est secundum rationem, est secundum naturam hominis, in quantum est homo. Bonum autem hominis est secundum rationem esse, & malum hominis preter rationem esse, ut Dio. dicit 4. c. de Diu. no. Unde uirtus humana, quæ hominem facit bonum, & opus ipsius bonum reddit, in quantum est secundum naturam hominis, in quantum conuenit rationi, uitium autem in quantum est contra naturam hominis, in quantum est contra ordinem rationis.

& magis mouentia & ratione prompta delectationis, & ratione imminenti oppositi contritantis in promptu. Ratio autem boni post gratiam percipitur, & parum cognoscitur, & parum mouet tam ipsum quam oppositum malum, tam culpe quam poenæ, ut experimur. Ostendit autem hæc humana natura infelicitas ipsam non esse eiusdem naturæ cum aliis, quas uidemus, sed alio modo ingredi rerum ordinem, parum tamen de illo participando.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uirtutes etiam non causentur a natura secundum suum esse perfectum, tamen inclinant ad id, quod est, secundum naturam, id est, secundum ordinem rationis. Dicit enim * Tull. in rhet. sua, quod uirtus est habitus in modum nature rationi consentaneus. & hoc modo uirtus dicitur esse secundum naturam, & per contrarium intelligitur, quod uitium sit contra naturam.

AD SECVNDVM dicendum, quod Phil. ibi loquitur de his quæ sunt contra naturam, secundum quod esse contra naturam, opponitur ei quod esse a natura, non autem secundum naturam quod esse contra naturam, opponitur ei quod esse esse secundum naturam eo modo quo uirtutes dicuntur esse secundum naturam, in quantum inclinant ad id quod natura conuenit.

AD TERTIVM dicendum, quod in homine est duplex natura, scilicet rationalis, & sensitua. Et quia per operationem sensus homo peruenit ad actus rationis, ideo plures sequuntur inclinationes nature sensitue, quam ordinem rationis. Plures enim sunt qui assuescunt principium rei, quam qui ad consummationem perueniunt. Ex hoc autem uitia, & peccata in hominibus proueniunt, quod sequuntur inclinationem nature sensitua contra ordinem rationis.

AD QVARTVM dicendum, quod quicquid est contra rationem artificiali, est etiam contra naturam artis, quia artificiatum producitur. lex autem æterna comparatur ad ordinem rationis humanæ, sicut ars ad artificiatum, unde eiusdem rationis est, quod uitium & peccatum sit contra ordinem rationis humanæ, & quod sit contra legem æternam. Unde * Aug. dicit in tertio de Libro arbit. quod a Deo habent omnes nature, quod nature sunt, & in quantum sunt uitiosæ, in quantum ab eius, quæ factæ sunt, arte discedunt.

ARTICVLVS IIII.

Utrum uitium sit peius quam actus uitiosus.

AD TERTIVM sic proceditur. **I**
Videtur, quod uitium, id est, habitus malus, sit peius quam peccatum, id est, actus malus. Sicut enim bonum quod est diuturnius, est melius, ita malum quod est diuturnius, est peius: sed habitus uitiosus est diuturnior, quam actus uitiosus, qui statim transeunt. ergo habitus uitiosus est peior quam actus uitiosus.
¶ 2. Præ. Plura mala sunt magis

Ca. 4. par. 4. non multum remore a fi.

li. 2. de inuentione in fol. 4. ante filib.

D. 295. 839.

c. 15. in prin. tom. 1.

¶ Super quest. septima gesimaprime articulum tertium.

Sup. 2. cor. Et mal. q. 2. ar. 2. ad 9. & ar. 5. ad 8.

Super questionibus septimæ gesimæ primæ articulum secundum.
¶ N. artic. 2. eiusdem 77. quæst. in responsione ad 3. ad uerba, quod argumentum est arduum, & heuilem ingrens difficultatem de ea, quam experimur in nostra specie singulari miseria. Admirandum quippe est, quod cum omnibus speciebus, quas uidemus tam infra, quam supra hominem, statum sit bonum, ut in pluribus: sola humana natura in hac faceret miseria, ut malum habeat in pluribus, & bonum ut paucioribus, & est sermo de malo contra naturam, & bono secundum naturam. Et author ex Arist. 9. Ethico. soluit dicens, quod causa huius exorbitantæ est qualitas nature: unum subordinarum in homine, quarum una contrariatur alteri. Ex hoc nanque quod in homine est ratio & sensus, & caro concupiscit aduersus spiritum, & a bono sensu inchoamus ad uitio. illo alio principio: sed plures sunt inchoantes, quam consummantes: manifeste sequitur, quod plures sequuntur bonum secundum naturam sensitua, quam rationem. Ex hoc autem aliquis malum contra naturam rationalem incurrit, quia in sensitua natura bonis quiescit. Est etiam & alia ex eadem radice ratio, quia scilicet nature sensitua bona sunt quo ad nos magis conaturalia, utpote ab inuente ætate, & magis nota, utpote euidenti experientia sensuum,

bitum in nobilitate, & malitia: non tamen negatum inde putes actum esse simpliciter nobiliorem habitu. Ex ratione. n. allata in corpore, & explanata ad primū patet, quod actus simpliciter est nobilior & melior habitu, si cur actus simpliciter actu permulto potentia, & finis, eo quod est ad finem simpliciter. secundum quid autem inquantū per maneret in subiecto & habet in se virtutem liter actum, ut causa efficiens, non inconuenit excellere. Non enim proprie causa est uniuersalis, ut Sortes Platonis sed potius si cut semel, quod est secundaria causa infra uniuersalem, ad eandem. n. speciem spectat semen, & effectus, & habitus, & actus: sed effectus, & actus perfectiores sunt res talibus instrumentalibus causis, quam suis effectibus.

et p. to. 3.

D. 54. 53. 60.

In corp. ar.

Sup. q. 63. ar. 2. ad 2. & in 1. q. 73. ar. 1. ad 2. & q. 77. ar. 2. ad 3. & 2. 2. q. 24. ar. 12. & mal. q. 2. ar. 9. ad 13. & ut. p. 1. ad 3. ad 5.

ex hoc apparet, quod habitus non dicitur bonus, uel malus, nisi ex hoc, quod inclinatur ad actum bonum, uel malum. Unde propter bonitatem, uel malitiam actus, dicitur habitus bonus, uel malus, & sic potior est actus in bonitate uel malitia, quam habitus, quia, propter quod unumquodque tale, & illud magis est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse simpliciter altero potius, quod tamen secundum quid ab eo deficit. Simpliciter. n. potius iudicatur quod præminet, quantum ad id quod per se consideratur in utroque: secundum quid autem quod præminet, si in id quod per accidens se habet ad utrumque. Ostensum est autem ex ipsa ratione actus & habitus, quod actus est potior in bonitate & malitia quam habitus. Quod autem habitus sit diuturnior quam actus, accidit ex eo, quod utrumque inuenitur in tali natura, quæ non potest semper agere, & cuius actio est in motu transiente unde simpliciter actus est potior tam in bonitate, quam in malitia: sed habitus est potior secundum quid.

AD SECVNDVM dicendum, quod habitus non est simpliciter plures actus, sed secundum quid. i. uirtute. unde ex hoc non potest concludi, quod habitus sit simpliciter potior in bonitate, uel malitia quam actus.

AD TERTIVM dicendum, quod habitus est causa actus in genere causæ efficientis: sed actus est causa habitus in genere causæ finalis, secundum quod consideratur ratio boni & mali: & ideo in bonitate, & malitia actus præminet habitui.

fugienda quam unum malum, sed habitus malus uirtualiter est causa multorum malorum actuum. ergo habitus uitiosus est peior quam actus uitiosus.

¶ 3 Præ. Causa est potior quam effectus: sed habitus perficit actum in bonitate, quam in malitia. ergo habitus est potior actu & in bonitate, & in malitia.

SED CONTRA. Pro actu uitioso aliquis iuste punitur, non autem pro habitu uitioso, si non procedat ad actum. ergo actus uitiosus est peior, quam habitus uitiosus.

RESPON. Dicendum, quod habitus medio modo se habet inter potentiam & actum, Manifestum est autem quod actus in bono & malo præminet potentie, ut dicitur in nono. * Met. Melius est enim bene agere, quam posse bene agere, & similiter uituperabilius est male agere, quam posse male agere: unde etiam sequitur, quod habitus in bonitate & in malitia, medium gradum obtineat inter potentiam & actum, ut. sicut habitus bonus, uel malus præminet in bonitate, uel malitia potentie, ita etiam subdatur actui. quod est

ex hoc apparet, quod habitus non dicitur bonus, uel malus, nisi ex hoc, quod inclinatur ad actum bonum, uel malum. Unde propter bonitatem, uel malitiam actus, dicitur habitus bonus, uel malus, & sic potior est actus in bonitate uel malitia, quam habitus, quia, propter quod unumquodque tale, & illud magis est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse simpliciter altero potius, quod tamen secundum quid ab eo deficit. Simpliciter. n. potius iudicatur quod præminet, quantum ad id quod per se consideratur in utroque: secundum quid autem quod præminet, si in id quod per accidens se habet ad utrumque. Ostensum est autem ex ipsa ratione actus & habitus, quod actus est potior in bonitate & malitia quam habitus. Quod autem habitus sit diuturnior quam actus, accidit ex eo, quod utrumque inuenitur in tali natura, quæ non potest semper agere, & cuius actio est in motu transiente unde simpliciter actus est potior tam in bonitate, quam in malitia: sed habitus est potior secundum quid.

AD SECVNDVM dicendum, quod habitus non est simpliciter plures actus, sed secundum quid. i. uirtute. unde ex hoc non potest concludi, quod habitus sit simpliciter potior in bonitate, uel malitia quam actus.

AD TERTIVM dicendum, quod habitus est causa actus in genere causæ efficientis: sed actus est causa habitus in genere causæ finalis, secundum quod consideratur ratio boni & mali: & ideo in bonitate, & malitia actus præminet habitui.

ARTICVLVS III.

Utrum peccatum simul possit esse cum uirtute.

AD QVARTVM sic proceditur. Vnde, quod actus uitiosus, siue peccatum, non possit simul esse cum uirtute. Contraria. n. non possunt esse simul in eodem: sed peccatum quo

dammodo contrariatur uirtuti, ut dictum est. ergo peccatum non potest simul esse cum uirtute.

¶ 2 Præ. Peccatum est peius quam uitium, id est, actus malus, quam habitus malus: sed uitium non potest simul esse in eodem cum uirtute. ergo neque peccatum.

¶ 3 Præ. Sicut peccatum accidit in rebus uoluntariis, ita & in rebus naturalibus, ut dicitur in 2. Phys. sed nunquam in rebus naturalibus accidit peccatum, nisi per aliam quam corruptionem uirtutis naturalis: sicut monstrata accidit corruptio aliquo principio in femine, ut dicitur in 2. * Phy. ergo etiam in rebus uoluntariis non accidit peccatum, nisi corrupta aliqua uirtute anime: & sic peccatum & uirtus non possunt esse in eodem.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 2. Ethic. quod per contraria uirtus generatur & corrumpitur: sed unus actus uirtuosus non causat uirtutem, ut supra habitum est. ergo neque unus actus peccati tollit uirtutem. possunt ergo simul in eodem esse.

RESPON. Dicendum, quod peccatum comparatur ad uirtutem, sicut actus malus ad habitum bonum: aliter autem se habet habitus in anima, & forma in re naturali. Forma. n. naturalis ex necessitate producit operationem sibi conuenientem: unde non potest esse simul cum forma naturali actus formæ contraria: sicut non potest esse cum calore actus refrigerationis, neque simul cum leuitate motus delectationis, nisi forte ex uolentia exterioris mouentis: sed habitus in anima non ex necessitate producit suam operationem, sed homo utitur eo cum uoluerit: unde simul habitu in homine existente potest non uti habitu, aut agere contrarium actum: & sic potest habere uirtutem procedere ad actum peccati. Actus uero peccati si comparatur ad ipsam uirtutem, prout est habitus quidam, non potest ipsam corrumpere, sicut unus tantum. Sicut. n. non generatur habitus per unum actum, ita nec per unum actum corrumpitur, ut supra dictum est. Sed si comparatur actus peccati ad causam uirtutum, sic possibile est quod per unum actum peccati aliquæ uirtutes corrumpantur. Quodlibet. n. peccatum mortale contrariatur charitati, quæ est radix omnium uirtutum infusarum, in quantum sunt uirtutes: & per unum actum peccati mortalis excluditur charitas, excluduntur per consequens omnes uirtutes infusæ, in quantum sunt uirtutes. Et hoc dico propter fidem & spem, quarum habitus remanent informes post peccatum mortale, & sic non sunt uirtutes: sed peccatum ueniale, quod non contrariatur charitati, nec excludit ipsam, pro consequente non excludit alias uirtutes: uirtutes uero acquisite non tolluntur per unum actum cuiuscumque peccati.

Sic igitur peccatum mortale non potest simul esse cum uirtutibus infusis, potest tamen simul esse cum uirtutibus acquisitis: peccatum uero ueniale potest simul esse & cum uirtutibus infusis, & cum acquisitis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod peccatum non contrariatur uirtuti secundum se, sed secundum suum actum; & ideo peccatum non potest simul esse cum actu uirtutis, potest tamen simul esse cum habitu. AD II. dicendum, quod uitium directe contrariatur uirtuti, sicut & peccatum actui uirtuosus. & ideo uitium excludit uirtutem, sicut peccatum excludit actum uirtutis. AD III. dicendum, quod uirtutes naturales agunt ex necessitate & ideo integra existente uirtute, nunquam peccatum potest in actu inueniri: sed uirtutes anime non producantur ex necessitate. unde non est similis ratio

maiori, puta adu. &c. Respondet author, quod inconpossibilitas non consistit ex maiori uel minori bonitate uel malitia, sed ex directa oppositione: magis autem opponitur uirtuti uirtuti quam peccatum: & ideo &c.

ART.